

Olvasók fóruma

Az alábbi hozzászólások a februári számunkban megjelent, Willigis Jäger Hullámaiban a tenger c. könyvéről szóló kritikával foglalkoznak, amelyet Gromon András írt.

Kedves Bandi!

Újraolvastam Jäger könyvét, és még egyszer alaposan megnéztem a Te kritikádat. Először elkezdtem jegyzetelni a félreértéseket, keresni a kifogásolt részek jägeri megfogalmazásait, de rájöttem, ennek semmi értelme.

Egyszerűen arról van szó, hogy nem lehet analizálni egy misztikust, illetve lehet, de nincs értelme. Ő maga is írja az előszóban, hogy a „vallások modellek, amelyek segítségével az ember megpróbálja megérteni önmagát és a világot. A modell nem egyenlő a valósággal” (9. o.), és később: „semmilyen abszolút igazságot nem állítok, senkit nem akarok meggyőzni...” (10. o.). Aztán még később a nőt állítja elének példaként, hogy a misztika olyan valami, amit elsősorban az érzéseinkkel lehet megragadni, ezért előnyben vannak a nők és a nőies lélekkel bíró férfiak (mint pl. Szt. Ferenc) Az is visszhangzott bennem, amit Exupéry írt: „Jól csak a szívével lát az ember.” Tudod, olyan ez, mintha egy impresszionista festményt elemeznél, vagy megpróbálnád prózában elmesélni Beethoven IX. szimfóniáját.

Azt kívánom számodra (Gyökössy Bandi bácsi után szabadon), hogy *lenni is tudjál, ne csak tenni*, és akkor megcsendül a csönded, és titkok tudójává válsz!

Szeretettel:

Kollár Gabi
Ajkarendek

Kedves Bandi!

Nekem sokat jelentett ez a könyv. Ami neked embertelen benne, az nekem gyönyörűség (a beolvadás az Első Valóságba). De ez is bizonyítja istenképünk egyediségét.

Nem megyek részletekbe, csak általánosságban jelzem: Olyan az egész kritika, mintha szerzője egy szép almáról beszélne, amelybe még sosem harapott bele, de azért tudja, milyen a zamata.

Faragó Feritől vett idézettel köszönetek szeretettel és tisztelettel:

„Az ész tudni, a szív szeretni vágyik.”

Szabó Márta
Budapest

Bandikám!

Willigis Jäger könyvét olvasva, nem tudok egyetérteni egyet-nem-értéssel. Neked írom a válaszom, de úgy, hogy az olvasó is okuljon belőle.

A szerzőről tudni lehet, hogy a benécs rendházat hosszú évekig zenekolostorra cserélte, majd Kyo-un Roshi mesterként hazatérve megkísérelte a két rendszert összeházasítani, pontosabban a hamvasi koncepció szerint a kereszténység ezoterikus tanítását kibontani. Az Eckhart mestertől Anthony de Mellóig tartó keresztény misztikus vonalba tartozik. A kiközösítést elkerülendő lemondott a rendi kötelekről (OSB), és megalakította saját lelki centrumát. Írásai hozzáférhetők honlapján: www.willigis-jaeger.de. (Megjegyzem, ha pezsgő olvasói leveleket akarsz kapni, közreadhatnád pl. a halálról, vagy Nikodémusról írt esszéjét.) Teljesen normális európai ember, aki mind a kontemplatív, mind a tanítói életet gyakorolja, és pl. a sört is megissza.

1, szemüveg

A Bokorban sajnos nem szokatlan módszer, hogy egy könyvet olvasva csak arra figyelünk, hogy az abban foglaltak mennyire vágnak egybe saját, rögzült nézeteinkkel. Az egyezéseket örömmel jónak (helyesnek) tituláljuk, az ellentétes, más megoldásokat sommásan rossz (helytelen) jelzővel illetjük. Kritikád kiindulópontja a tőlünk különböző, külső Isten feltételezése, a tőlünk függetlenül létező erkölcsi rend, a ráció elsőlegessége stb. Mint-hogy ez a könyv totálisan más alapállásból született, egyet nem értésed eleve adott. Ezen az alapon az sem meglepő, hogy a könyv szellemiségével ellentétes következtetésekre jutsz a könyvre hivatkozva (pl. személyesség tagadása, szado-mazo istenkép, én-központúság).

Az ilyen zsákutcás megközelítések hibáiból okulva, magam szemüveg-cserét hajtottam végre. Első nekifutásra igyekszem az író gondolatvilágát megérteni, és az azon belüli következetességet számon kérni. Második nekifutásra előveszem fejlett kritikai érzékemet, és megkeresem, mi az, ami megérintett, amit be tudok építeni gondolkodásomba, életgyakorlatomba – és mi az, ami hidegen hagy, vagy kifejezetten irritál.

2, ego

Bajos húzás részedről, hogy az ÉN-től (EGO) való megszabadulást öncélú én-központúságnak állítod be. Ez igaz lehetne, ha (a te logikai rend szerinti metódussal) az én „csiszolásával”, fejlesztésével lenne eltüntethető. Úgy azonban csak növelni, erősíteni lehet. Itt éppen pont az elengedésen, megszabaduláson van a hangsúly, ami még az én-üdv céljáról való lemondást is kötelezően feltételezi! Ahogy a zazen gyakorlásakor sem lehet cél a megvilágosodás (hanem csak eseti következmény), úgy az éntől való megszabadulás sem cél, hanem az elengedések és egységélmények következménye. (Megjegyzem egyébként, hogy a te „másik embert szolgáló” modelled is – saját logikád szerint – én-központú, hiszen a te saját üdvösséged érdekében teszed...)

Különben meg, jól belegondolva, csakis én-központúan létezhetünk. Hiszen a világ, amit látunk, csak a mi szemünkkel látott sajátos világ; magunkat csak mi magunk ismerhetjük igazán; az egyedül hatalmunkban lévő formálási terület mi magunk vagyunk. Te is jól ismered az őszög epiktétosi mondást: **Tőlünk függ véleményünk, ösztönös vágyunk, törekvéseink és el-lenszenvünk, egyszóval mindaz, amit egyedül alkottunk meg. Nem tőlünk függ testünk, vagyonunk, hírnevünk s tisztségeink, tehát mindaz, amit nem egyedül hoztunk létre.**

3, tan

Kritikád végén a racionálisan megmagyarázhatatlant nevezed misztikának, amikor azt írod: „Az emberfiát Isten emberi kezeknek szolgáltatja ki ... (de) Jézus ... mégis bízott Istenben, nem vonta kétségbe abszolút jó-ságát. ... S ha létezik »jézusi misztika«, akkor az ebben a »mégis«-ben áll.” Szerintem ez a könyv a „mégis”-ről szól, pontosabban arról, hogy más világképet használva nem is kell a „mégis”.

Az EGY-ség értő megközelítéséhez először a nem-kettő tétellel kéne barátkoznod. Ennek iskolapéldája Anthony de Mellónál a tenor és a hangja. (Nincs tenor a hang nélkül; nincs hang a tenor nélkül; bár nem azonosak, de elválaszthatatlanul összetartoznak.) És ezt olvasom ki a könyv címéből is, a hullám-tenger viszonylatban.

Igyekeztem összeállítani a könyvben előforduló fogalmakból egy táblázatot, szemléltetve a hagyományos és a misztikus látásmód különbözőségét. Az egyes sorok igazából csak a környezetükben értelmezhető, de az oszlopok nem cserélhető fel könyveden.

	hivatalos kereszténység	„misztika“
vallás	exoterikus intézményesült kizárólagos igényű	ezoterikus felekezetek felettien független egyéni (általános jellemzőkkel)
vallásosság	intellektuális aktus	teljes embert igénylő (test és psziché is)
spiritualitás	„férfias“ (nárcisztikus egoizmus, aszketika)	„nőies“ (intuitív, nyitott, „mi“ tudatú, szerető)
szakralitás	kiemelt, eseti, hétköznapitól elkülönült	a mindennapok minden eseménye
filozófia	dualisztikus	egységben gondolkodó
Isten	rajtunk kívül (felettünk) van, önmagában létező személy	bennünk (és az evolúcióban) van, hiszen részei vagyunk, ő a mindenség
világ	Isten időleges teremtménye	Isten megjelenési formája
paradigma	1. emberi lények vagyunk, akik spirituális tapasztalatot szerzünk 2. valamit elrontottunk (eredendő bűn), és ezért Istentől el lettünk választva	1. spirituális lények vagyunk, akik emberi tapasztalatra tesznek szert 2. sohasem szakadtunk el Istentől, legfeljebb elfelejtettük eredetünket
megváltás 1	a szakadék áthidalása	valódi lényünkre ébredés
megváltás 2	Jézus bűneinkért viselt keresztthalála	Jézus útmutatása az Abbához, az egységélmény megtapasztalásához
feltétele	akarattal végrehajtott tettekkel kiérdemelni (+ kegyelem)	elengedés (ego átlépése) /szükségszerűen a személyiség szubjektív tapasztalata/
inkarnáció	Jézus az egyedüli Istengyermek	minden(ki)ben Isten testesül meg
ember	időben születik és halála után lelke tovább él	sem nem született, sem nem hal meg (csak időleges fizikai teste)
feladata	a kinyilatkoztatás megismerése a teremtő imádata-dicsérete másokat szolgáló tettek (haladóknál)	Egység (Valóság) megtapasztalása és átvitele a mindennapi életbe
találkozás	eucharishtiában (időbeli)	itt-és-most pillanatban (időtlen)
elérhető	papi közvetítőn keresztül	közvetlenül
kapcsolat	ima	meditáció
hit	részben kognitív út, másrészt ráhagyatkozás	belső tapasztalat (bizonyosság)
tan	(központi ellenőrzéssel) dogmatikus	(egyéni) kötetlen
etika	külső törvény (kötelesség)	belülről fakadó szükségszerűség
én-játék	a gonosz, szenvedés, félelem, halál, utolsó ítélet az én terméke, ördöginek beállítva	az én visszahúzódásával átértékelődnek, hiszen ezek is a teljes Valóság részei
szeretet	végrehajtandó parancs	lényünk önkifejeződése
rossz	legyőzni a gonoszt a világban, magunkban a rosszat elnyomni	„ne szállj szembe a gonosszal“, mert azzal életted (energiát adsz neki) távolságot tartani, figyelni és harmonizálni

Őszintén remélem, hogy – előítéleteidet félretéve – *mégis* újraolvasod Jägert. (Ha netán *mégis* maradna kifogásod, vállalom az átbeszélést.)

Az Első Valóságba beolvadó szeretettel (de ha ez irritálna, akkor „csak” az együvé tartozás reményében) köszönt
Bulkai Tamás
Budapest

Kedves Bandi!

Szegény jó, öreg Jäger! Jól megadtad neki. De hát meg is érdemli. Azt hitte, nem veszik észre jó szándékú csúsztatásait. Pedig ő sem akarhatott mást, mint azok a hindu és szikh guruk, akik már vagy száz éve felfedezték az európaiak mérhetetlen béke-, csend- és nyugalomszomját. Aztán már csak össze kell állítani egy kis egyveleget, és kell egy jó előadó, aki körbejár vele Európában, és kész a siker. Aztán a taps – főleg a nőké –, és a könyvsiker.

Hogy is ne lenne siker? Gondold csak el! Naponta fél óra teljes csend a reggeli induláskor. Éber nyugalomban, az érzelmek, gondolatok (lehetőleg) teljes kizárása. Ha lehet, este ugyanez. Majd hetente egyszer-kétszer együtt páran, ötven-tizen, ugyancsak csendben, talán felolvasva valamit a keletiektől vagy Jägertől, esetleg az evangéliumokból, és elmélkedve rajta (milyen ismerős is a forma). Közte pedig hajrá: az óra másodpercmutatója a mérce. Percenként legalább hatvan klikkelés, félórás beosztású tárgyalássor, idegölő dugóücsörgés órákon át, napi tizen-negy óra darálás, család, feleség/férj, gyerek, iskola, szülő stb. Aztán ismét a béke, a csend, az időtlenség mérhetetlen nyugalma. Semmi teológia, semmi agyalás, semmi darálás. Egymással összhangban, egy irányba nézve, és alkalmazkodva egy természetes nyugalomhoz. Ki ne lenne vevő rá? Ez ma a siker titka, mert ebből van a legnagyobb hiány ma itt, Európában. És annyira, hogy még fizetünk is érte, no nem sokat, csak néhány ezret havonta – tudják, a körülmények, a teremdíj, és hát a guru útiköltsége. És hát a pszichiátereknek ugyanezért.

Miért haragszol ennyire rá? Hátha tényleg meg lehet tapasztalni a Vele való egységet – néha, ritkán, de érezhetően. Mi lenne helyesebb „istenkép” annál, amit valaki személyesen tapasztal meg, él át és ért meg? Valami olyasmit, ami megjelenik, amikor egyedül, csendben ül, vagy együtt csendben ülnek. Volt, amikor a csoportban a körbeimádkozás olyan volt, hogy többen felfigyeltünk erre a pluszra, és odamentünk egymáshoz a szünetben, hogy „érezted”? Ha ez szilárd, el nem múló képpé válna, amely ott van velem mindig és minden helyzetben – vagyis látnám magamat és látnám a valós helyzetet is egyidejűleg: be szép is lenne! Nagy érzelmi megindulás kísérrné, ami nem múlik el, és olyan tisztánlátás, amit semmilyen ellenvélemény, érzelmi hullám vagy érdek nem írta felül.

Csak a harag, a düh, a személyes düh mondathatott veled ilyeneket, hogy „megalázó”, „erkölcstelen”, „csak Isten önevolúciója”, „az ember feloldódása, beolvadása, megszűnése egy végső valóságban”. Igen, igazad van akkor, ha olyan marad, amilyen: béka. Méghozzá egy nagyon is önérzetes, nagy béka, akinek a személyisége az értéke, aki tényleg immorális, önző, ostoba és vérengző – hiú, öntelt és még sorolhatnám (persze mindig az emberek, vagyis a többiek). Akkor nem is oldódik fel, mert ész-

re sem veszik. Nincs benne semmi, ami használható lenne odafenn. Egy kísérlet volt, amely nem sikerült. Viszont itt lenn jó táptalaj lesz egy következő kísérlethez, hátha az majd sikerül.

De lehet, hogy ha egy kicsit elcsendesedik – néha, amikor csak tud –, meglátja saját békaságát: immoralitását, önzését, önteltségét, hiúságát, ostobaságát, vérengzőségét, és elkezd vágyódni valami többre, másra, emberibbre önmagán belül, és általa a világban. És elkezd küzdeni érte. Ez a látás aztán talán ismétlődik, és lehetővé teszi, hogy a figyelme megnyíljon egy másik valóságra, amely a láthatónak kiegészítője a túloldalon. Meglátja, hogy a horgony fordítva van. Meglátja, hogy a fa gyökere fenn van. Megláthatja, hogy semmi sem az övé, semmit sem ő tesz, semmi nem múlik rajta, csak ez a figyelem, hogy hívó irányul. Meglátja, hogy nincs kapcsolatban azzal, ami az alapja. Nem a fejével, az könnyű, hanem egész lénye kezd el háborogni és felfordulni, szomjazni, éhezni. És akkor egyszer csak elhiszi, hogy felemelheti a fejét a földről, és nézhet felfelé – szabad, megengedett számára, sőt ez az egyetlen emberi cselekedet, amit elvárnak tőle, hogy növelhessék, hogy létrejöhessen a kapcsolat. A többi mind hozzáadódik. És akkor „odaáll a labirintus ajtajába, és szelíden befelé tessékeli az arra járókat”. Ez már a „mégis” jézusi bizonyossága. Látja helyzetét itt, és mégis, mert már másképp lát.

És erre a tetre sem egy őz, sem egy lepke, sem egy jegesmedve, sem egy oroszlan nem képes. Egyszerűen azért, mert a készüléke alkalmatlan a felfelé nézésre. Az emberé alkalmas – lenne. Hogyan lehet erre az alkalmasságra felébredni, majd elfogadni a segítséget, hogy mindannak meg tudjon halni, ami ezt akadályozza, és elkezdjen élni, újjászületve, egyre emberebbé válva élni, „mégis” – ez a kérdés.

És akkor már fel sem merül az öncél. Csak a szolgálat merül fel. Az eszköz alkalmassá vált arra, hogy közvetítse azt, ami fenn van, lefelé. Adja azt, amit kap. Szelíd lesz, ahogy őt, a nyüzsgését, a tehetetlenségét, vakságát is elviselelték oly sok éven keresztül. A megvilágosodás az, amikor valaki rájön, hogy csak eszköz erre, semmi más. „Csak” részt vesz egy hatalmas játékban, amit Valaki, nála mérhetetlenül nagyobb Valaki talált ki, és jó, rend van benne, és végre valami ismét a helyére került, ami nem volt ott. Valami hazatalált.

Baráti öleléssel:

Farkas Pista
Budapest

Kedves Bandi!

Újraolvassa véleményedet a Jäger-könyvről, csak jelzésszerűen szeretnék reflektálni.

Nem lehetséges, hogy „saját értelmezési keretünk”, végső soron ember-, világ- és Isten-képünk olyannyira meghatározzák, hogy maga a nézőpontunk okozza a tapasztalt ellentmondások és elfogadhatatlan következtetések egy részét, amikor egy meglehetősen más gondolati rendszert a saját koordinátarendszerünkben próbálunk meg értelmezni?

Barátsággal:

Tegzes István
Budapest

*

Talán nem, vagy kevésbé vetül rám az elfogultság árnyéka, ha jelzem, hogy az én javaslatomra és fordításomban közöltük 2005. áprilisi számunkban (21. o.) Willigis Jäger Terroristákat átölelni? c. írását, illetve 2006. áprilisi számunkban (25-26. o.) a vele készült interjút.

Gromon András